

Oftalmopedie

Zrakové postižení

- **omezení** či **ztížení** schopnosti přijímat vizuální informace
- vliv na celou osobnost,
 - psychický vývoj i fyzický vývoj;
 - senzorická deprivace

Oftalmopedie

- též tyflopédie, pedagogika zrakově postižených
- cílem **optimální rozvoj osobnosti** jedince s ZP, příprava na povolání, pracovní zařazení a společenské uplatnění
- Fyziologie procesu vidění

funkce zrakového analyzátoru (Keblová, 2001):

- Zraková ostrost
- Zorné pole – při pohledu na určité místo v prostoru přímo před sebou vnímáme ještě široký prostor kolem sebe
- Barvocit – schopnost oka rozeznávat barvy
- Adaptace – schopnost oka přizpůsobit se různé intenzitě světla
- Akomodace - schopnost oka vidět předměty ostře na různou vzdálenost
- Binokulární vidění – schopnost vidět oběma očima pozorovaný předmět jednoduše (složený obraz z obou očí)
- Citlivost na kontrast

Dělení zrakových vad (podle doby vzniku, stupně a typu)

a) dle doby vzniku

- vrozené (kongenitální)
- získané

b) dle stupně (Moravcová, 2006)

- slabozrakost – lehká až střední
- slabozrakost těžká
- těžce slabý zrak (dříve zbytky zraku)
- praktická nevidomost
- nevidomost

C) Dělení zrakových vad dle typu (Květoňová-Švecová, 2000)

- **ztráta zrakové ostrosti**
 - (refrakční vady - krátkozrakost, dalekozrakost)
- **postižení šíře zorného pole**
 - (omezení prostoru, který jedinec vidí - skotom, trubicové vidění)
- **okulomotorické poruchy**
 - (vadná koordinace pohybu očí - strabismus),
- **poruchy binokulárního vidění**
 - (částečné omezení zrakové fce jednoho oka – tupo-zrakost)
- **problémy se zpracováním zrakových podnětů**
 - (kortikální slepota)
- **poruchy barvocitu**
 - (barvoslepost)

Slabozrakost

- snížená zraková ostrost obou očí, a to i s brýlovou korekcí
- podle stupně postižení:
 - slabozrakost lehká, střední a těžká

- jde o vada orgánovou, poškozeno může být zevní i vnitřní oko, zrakové dráhy nebo zrakové centrum
- postižení může být stacionární i progresivní

Těžce slabý zrak

- osoby se zbytky zraku mají dolní hraniční míru vnímání zrakem
- pro ilustraci: lze číst písmo o velikosti plakátového písma
- orientace v prostoru za použití zraku není zpravidla možná
- Nevidomost
- je neschopnost jedince vnímat zrakem,

i když je zachováno určité zrakové čítí /světlocit/

- praktická /světlocit je zachován, příp. je zachována projekce
- totální - úplná absence vidění

Refrakční vady

- **krátkozrakost** – obraz se tvoří před sítnicí, náprava rozptylnými čočkami
- **dalekozrakost** – obraz se tvoří za sítnicí, náprava spojnými čočkami
- **astigmatismus** – nepravidelné zakřivení rohovky způsobuje zobrazování bodu na sítnici jako čárky, náprava cylindrickými skly

Další zrakové vady

Postižení zrakového nervu

Vrozený glaukom

Vrozený šedý zákal

Albinismus

Strabismus/ šilhavost

Amblyopie/tupoizrakost

Retinopatie nedonošených (ROP)

Specifika vzdělávacích cílů

- rozvoj zrakových funkcí
- rozvoj sluchového vnímání
- rozvoj hmatového vnímání
- rozvoj čichu a chuti
- rozvoj řeči
- rozvoj estetického vnímání
- **rozvoj orientace a samostatného pohybu**

Tipy pro výuku

- Vyšší časová dotace na vypracování úkolu
- Verbalizace důležitých informací
- Názornost
- Tematické propojení (projektová výuka, situační hry apod.)

Raná péče:

- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10315080042-tep-24/212411058130016/video/>
- Pomoc a pomůcky pro **slabozraké žáky**
- Písmo
 - ✦ Zvětšené
 - ✦ Kontrastní
 - ✦ Bezpatkové
- Pomůcky

- ✦ Lupy a monokuláry
 - ✦ Elektronická zvětšovací zařízení
 - ✦ Počítač se speciální výbavou
 - ✦ Pomoc a pomůcky pro **nevidomé žáky**
- Písmo a obrázky
 - ✦ Reliéfní podoba – Braillovo písmo, reliéfní obrázky vyrobené pastami + fuser
- Pomůcky
 - ✦ Počítač se speciální výbavou – software, hardware, hlasový výstup + (Braillovský řádek)
 - ✦ Pichtův psací stroj, el. záznamník
- Kompenzační pomůcky

Optické pomůcky– optické systémy

lupy, dalekohledové systémy, kamerové zvětšovací televizní lupy

Pomůcky usnadňující orientaci a pohyb nevidomého

bílá hůl, akustické hlásiče

Pomůcky pro každodenní použití a do domácnosti

hodinky, měřicí přístroje, šablona na bankovky,

Pomůcky pro zpřístupnění a zpracování informací

speciální i klasické psací stroje, kamerové lupy, speciálně upravené PC

•

Lupy

- ruční lupy (posouvají se po textu, některé i s osvětlením)
- stojánkové lupy (díky vzdálenosti od plochy umožňují čtení i psaní pod lupou)
- hyperokuláry (lupy zasazené do brýlových obrouček, zlepšují centrální zrakovou ostrost)
- Pomůcky usnadňující nebo umožňující orientaci a pohyb nevidomého
- Pomůcky pro každodenní použití a do domácnosti
- Další pomůcky

http://is.braillnet.cz/pomucky_vypis.php?name=&aid%5B%5D=5

- Braillovo slepecké písmo
 - je speciální druh písma, resp. systému psaní, určeného pro nevidomé, slabozraké a osoby se zbytky zraku
 - systém plastických bodů vyražených do papíru, které čtenář vnímá hmatem
 - tvůrce písma francouzský učitel Louise Braille (v dětství ztratil zrak, v patnácti letech vytvořil toto písmo úpravou francouzského vojenského systému umožňujícího čtení za tmy)

- Sociálně-rehabilitační zařízení pro ZP
 - Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR
 - Tyfloservis, o.p.s.
 - TyfloCentrum Brno o.p.s.

Tyfloservis, o.p.s.

- terénní a ambulanti sociální rehabilitace nevidomých a slabozrakých po celém území ČR prostřednictvím sítě krajských středisek

- posláním je podpora integrace nevidomých a slabozrakých lidí do společnosti prostřednictvím intervencí zaměřených na samotné nevidomé a slabozraké, osoby jim blízké a širokou laickou i odbornou veřejnost.

Cíle

- vybavit jedince takovými dovednostmi a informacemi, aby byl schopen v maximální možné míře samostatně naplňovat své životní potřeby, získal přiměřené sebevědomí,

zaměřil se na možnosti svého dalšího rozvoje, ale dokázal též rozpoznat své meze a požádat o pomoc.

- vybavit okolní společnost dovednostmi a informacemi, aby byla schopna odstraňovat a nevytvářet nové architektonické ani mezilidské bariéry..., aby byla schopna rozpoznat jejich možnosti a limity a v případě potřeby jim poskytnout konkrétní pomoc.
- u svých klientů podporovat převzetí odpovědnosti za vlastní život, samostatnost a aktivitu, využívání všech potenciálů, kterými je člověk vybaven, a celospolečensky podporovat zájem o druhé, toleranci a pomoc.